

Doktor M:s beska droppar

Tomas Larsson råkade befinna sig i Kuala Lumpur när ränderna gick ur Malaysia.

Malaysia har svårt för marknaden." Påpekandet föllde Foong Wai Fong, partner i konsultföretaget Megatrends Asia, när vi härforleden lunchade på ett nyöppnat och elegant Sheratonhotell i Petaling Jaya, förort till huvudstaden Kuala Lumpur.

Ur tigers gap

Redan på eftermiddagen stod det klart för mig vad hon menade. Då gick jag nämligen in på ett av de många bankpalatsen inne i Kuala Lumpurs affärsdistrikt för att växla till mig några ringgit, den snabbt fallande lokala valutan. Och för ett ögonblick undrade jag om jag hamnat i Nordkorea.

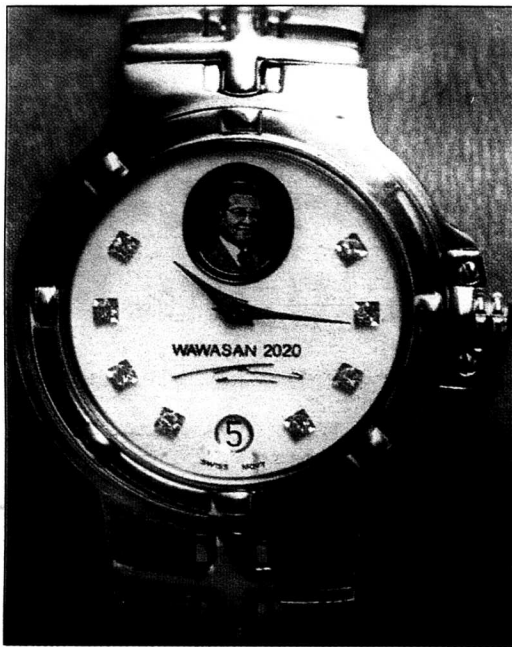
Bankpersonalen bar stora blå och gula märken som bedyrade lojalitet till den Store Ledaren: "Vi stöder doktor Mahathir". Jag frågade damen i kassan om doktor M behövde mycket stöd just nu. "Jag tror det", svarade hon tveksamt, som om det vore en kuggfråga.

Blev premiärminister 1981

Men visst behöver han hjälp, Mahathir Mohamed – läkaren, radikalen, författaren till *The Malay dilemma* och Malaysias premiärminister sedan 1981. I synnerhet sedan han attackerade George Soros i syfte att elda doktor M i hans kamp mot det internationella kapitlet, rapporterar nyhetstelegrammen.

Man vill ta sig för pannan. Få länder i världen har de senaste 20 åren gynnats så av fria internationella kapitalflöden som Malaysia. Landets starka exportindustri har byggts upp praktiskt taget uteslutande av utländska företag.

Varför rasar då doktor M mot den liberala ekonomiska världs-

Klockan klämtar för doktor M. Premiärminister Mahathir Mohamads omsorgsfullt rasbalanserade mönstersamhälle har överskridit checkkrediten.

Foto: MIKE FIALA/AP/PRESENS BILD

kriget mot de perfida, anti-muslimska valutaspekulanterna på Wall Street. Och inte nog med det. Befolkningen i Kuala Lumpur har börjat bränna avbildningar av George Soros i syfte att elda doktor M i hans kamp mot det internationella kapitlet, rapporterar nyhetstelegrammen.

Man vill ta sig för pannan. Få länder i världen har de senaste 20 åren gynnats så av fria internationella kapitalflöden som Malaysia. Landets starka exportindustri har byggts upp praktiskt taget uteslutande av utländska företag.

Varför rasar då doktor M mot den liberala ekonomiska världs-

ordning som hjälpt honom att förse Malaysia med tigerränder? Varför har han – och Malaysia – så svårt för marknaden?

Delvis är det en överreaktion på valutablodbadet i Asien, som innebär att doktor M:s ambitiösa planer för Malaysia – *Wawasan (vision) 2020* – nu måste skjutas ännu längre på framtiden. Men det beror också på att hela det samhällsbygget som doktor M representerar ifrågasätts av marknadens aktörer. De önskar se en mera effektiv malaysisk ekonomi, men doktor M vill inte – av politiska och ideologiska skäl – skära bort dödköttet.

I Malaysias fall rör det sig inte om en välfärdsstat av europeiskt snitt, utan om en raspolitiskt grundad fördelningspolitik.

I Malaysia har etniska malayer – så kallade *bumiputra* – åtnjutit enorma privilegier och direkta ekonomiska subventioner på den lokala kinesiska kapitalistklassens och de utländska investerarnas bekostnad.

Varför rasar doktor M mot den liberala ekonomiska världsordning som hjälpt honom att förse Malaysia med tiger-ränder? Varför har han – och Malaysia – så svårt för marknaden?

Och doktor M har under sina 16 år vid makten skapat ett Malaysia Inc – ett samhälle där Umno-partiets, statsapparaten och vissa utvalda kapitalisters intressen är så tätt sammanflätade att de är omöjliga att skilja åt.

En för svenskar bekant illustration är Bakundammen, som ABB först fick och sedan förlorade kontraktet att bygga. Regeringen gav helt sonika rätten till projektet till ett lokalt företag – utan att genom bud försöka fastställa hur mycket den rätten ansågs vara värd på den öppna marknaden.

Och lika lite respekt för marknaden visade regeringen när den här-omveckan förklarade att Bakundammen lagts på hyllan för tillfället. Bakun är ju sedan staten gav bort det ett privatägt projekt, som statsledningen följaktligen knappast kan anses ha rätt att skrinlägga.

Men detta senaste bevis på att Malaysias ledare inte kan skilja på offentligt och privat, föranledde inte de luttrade Kuala Lumpur-borna att höja på ögonbrynen.

Den av doktor M institutionaliserade ekonomiska apartheiden, motviljan mot konkurrens och multokolvkulturen är knappast förenlig med långsiktig, snabb ekonomisk tillväxt. Sådan kräver nämligen både öppna marknader och fria entreprenörer. Och har man inte det förra, lär man lida brist också på det senare.

"De malaysiska affärsmännen är inte kapabla att hantera den kommande krisen – i synnerhet inte de som doktor M hjälpt", säger en kvällsjournalistveteran M G G Pillai över en syndisk middag (serverad på bananblad) i den nedslitna stadsdelen Brickfields.

Krisen stärker Mahathir

Men att byta ut chefen för Malaysia Inc och styra in företaget på en ny riktning – är det inte tal om. Tvärtom anses krisen ha stärkt doktor M:s ställning. I den malaysiska politiska kulturen avgår man inte i en krisituation.

"Det är doktor M som har ställt till det för Malaysia, och malayerna anser därför att det är upp till honom att lösa problemen", säger M G G Pillai.

På ytan är Malaysia ännu ett av de länder som tycks minst drabbats av den asiatiska svackan, varuhuset är fulla av obekymrade shoppare, tidingarna fullmatade med erbjudanden om billiga fastighetslån och lyftkranarna jobbar för fullt på alla de enorma projekten.

Men Malaysia är också ett land där människor utanför de evigt optimistiska etablissemangskretsarna hissar ett djupt och berättigt tvivel på landets förmåga att hantera den sydostasiatiska krisen. Ett Malaysia som har svårt för marknaden får det svårt i framtiden.

"Indien 1964, det är Malaysia idag", varnar M G G Pillai. "Då var Indien det stora framtidsloftet, och sedan kollapsade alltihop. Malaysia må ha haft 16 feta år under doktor M, men nu kommer de 16 magra åren."

TOMAS LARSSON

Norman Mailers klassiska krigsskildring

Norman Mailers romandebut tål att läsas en gång till, menar Nils Granberg.

Sommaren 1946 satt en 23-årig Norman Mailer och skrev på en brett anlagd roman om kriget. Han var nyss hemkommen efter åtta månader i ett ockuperat och besegrat Japan. En tid hade han deltagit i striderna på de filippinska öarna.

Roman

Norman Mailer
De nakna och de döda
Öv: Clas Brunius
Natur och Kultur, 1997

Efter 15 månaders intensivt skrivande var romanen klar. Den kom ut 1948 under den suggestiva titeln *De nakna och de döda*. Det är en av seklets bästa romandebuter och

nu tillgänglig i en välkommen nyutgåva. Att Mailer vid debuten lyftes fram som ärrad krigsveteran är självklart. Det var förutsägbar förlagsreklam. Själv tonade han på goda grunder ner sitt soldatskap.

Ty när armén kallade hade Mailer just tagit examen vid Harvard efter fyra års studier. Som akademiker erbjöds han och förväntades anta en officersutbildning. Men Mailer tackade nej, han ville vara med om kriget underifrån och därigenom få stoffet till en realistisk roman.

Så mycket stridskontakt med fienden blev det inte. Merparten av hans soldatplikter bestod av skrivbordsarbete. Han läste soldattidningarna och deras ögonvittnesskildringar av strid och kamratskap. En kort tid som infanterist i ett stridande förband lyckades han dock ordna. Där och på andra ställen slogs han av den starka rasismen. Särskilt pojarna från sydstaterna var anti-mexare, anti-italianos och anti-semiter. Det senare

träffade Mailer personligen och att han därtill var en intellektuell, ett *egghead*, spelade säkert också in.

De erfarenheterna tar Mailer skickligt till vara i romanen. Det som förenar soldaterna är uniformen och fienden. Och döds-skräcken, väl eller illa dold. I övrigt är dagarna enahanda och fylla av tom väntan, tristess, kortspel, rasistiskt färgad grälsjuka, infantil samtalsnivå och mygel. På ungefär samma nivå ligger samtalen i officersmassen, men där tillkommer stenhård hierarki och kryperier inför gradbeteckningar.

Inspirerad av Dos Passos

Inom berättelsens ram – en plutons rensningsaktioner på en av japanerna ockuperad ö – ger Mailer växelvis porträtt av soldater och officerare. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos. Inspirerad av John Dos Passos.

romanen. Det är ett depressionens USA som synliggörs, präglad av djupa klassklyftor, rasism och korruption. Man slås av hur hantverksskickligt debutanten Mailer var. Till synes obesvärat byter han tempo, stil och infallsvinklar.

Romanens huvudmotiv utgörs av striden mellan den fascistoida generalen Cummings och hans unge adjutant, löjtnant Hearn, en intellektuell som brutit med sin rika familj. Hearn är motsägelsefull, idealist och cyniker på samma gång. Han tycker sig vara överlägsen omgivningen, men brottas samtidigt med ett dåligt socialt samvete. Hans attityd till generalen är tvetydig. Han beundrar generalens skarpa intelligens och förmåga att snabbt och kraftfullt omsätta ord i handling. Samtidigt stöts han bort av dennes beundran för nazismens maktfilosofi. Generalen å sin sida noterar denna spricka hos Hearn och försöker domptera honom. När det inte visar sig gå offras han. Hearn är inte ens ett

bondeoffer i Cummings maktspel. Just dialogen mellan Hearn och Cummings hör till romanens höjdpunkter.

Det som förenar soldaterna är uniformen och fienden. Och döds-skräcken, väl eller illa dold.

Att Mailer, som under arbetet med *De nakna och de döda* också deltog i kampen mot de kalla krigets förespråkare, hade ett vidare syfte än att skildra två människotyper är uppenbart. Hans antikrigsroman lästes redan när den utkom som ett politiskt inlägg om det samtida USA. Och författaren och enmans-rörelsen Mailer skulle inte bli mindre politiskt med åren.

NILS GRANBERG